

**RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING
YANGI O‘ZBEKISTON
RIVOJIGA TA’SIRI**

Xalqaro ilmiy-amaliy
konferensiyasi to'plami

21 IYUN

2023

**RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING YANGI O'ZBEKISTON
RIVOJIGA TA'SIRI**

**ВЛИЯНИЕ ЦИФРОВЫХ ТЕХНОЛОГИЙ НА РАЗВИТИЕ
НОВОГО УЗБЕКИСТАНА**

**IMPACT OF DIGITAL TECHNOLOGIES ON THE DEVELOPMENT
OF NEW UZBEKISTAN**

Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyasi maqolalar to'plami

JUNE 21, 2023
KOKAND UNIVERSITY

"O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida" O'zbekiston Respublika Prezidentining 5847-sonli Farmonida ko'zda tutilgan vazifalardan biri – ilmiy izlanish yutuklarini amaliyotga joriy etish yo'li bilan fan sohalarini rivojlantirish, ya'ni xalqaro ilmiy hamjamiyatda e'tirof etilishiga xizmat qilishdir. Shu va boshqa tegishli farmonlarda va qararlarda belgilangan vazifalarini amalga oshirish maqsadida 2023 yil 21-iyun kuni Qo'qon universiteti "Raqamli texnologiyalar va matematika" kafedrası "Raqamli texnologiyalarning Yangi O'zbekiston rivojiga ta'siri" mavzusidagi xalqaro miqyosida o'tkaziladigan ilmiy-amaliy konferensiyasi maqolalar to'plamini e'lon qiladi

MAS'UL MUHARRIR

Zahidov G'ofurjon Erkinovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

TAHRIRIYAT HAY'ATI

G'ulomov Saidahrór Saidahmedovich – iqtisodiyot fanlari doktori, akademik;

Ahmedov Durbek Quدراتillayevich - iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Mahmudov Nosir Mahmudovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Butaboyev Muhammadjon - iqtisodiyot fanlari doktori, professor;

Islamov Anvar Ashirkulovich - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent;

Ruziev Shohrusbek Ravshan o'g'li - iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Mulaydinov Farxod Murotovich – Qo'qon universiteti, Raqamli texnologiyalar va matematika kafedrası mudiri

Texnik muharrir – Solidjonov Dilyorjon Zoirjon o'g'li

Ta'lim sifati yangi O'zbekiston taraqqiyotini yanada yuksaltirishning muhim omili / Raqamli texnologiyalarning Yangi O'zbekiston rivojiga ta'siri xalqaro ilmiy-amaliy konferensiyasi to'plami. Kokand university, 2023 yil 21 iyun, - «Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi» 2023.

© Matn. Mualliflar, 2023.

© Kokand university, 2023.

© «Innovatsion rivojlanish nashriyot-matbaa uyi», original maket, 2023.

No	MAQOLA SARLAVHASI VA MUALLIFLARI	SAHIFASI
1-SHO'BA. DAVLATNING IQTISODIY TARAQQIYOTIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN SAMARALI FOYDALANISHNING DOLZARB MUAMMOLARI		
1	FORECASTING GROSS DOMESTIC PRODUCT (GDP) AND GDP GROWTH: AN EXPLORATION OF IMPROVED PREDICTION USING MACHINE LEARNING ALGORITHMS - Azibaev Akhmadkhon Gulomjon ugli	9-14
2	ROLE AND PROBLEMS OF DIGITAL TECHNOLOGY IN SMALL BUSINESS AND ENTREPRENEURSHIP - Kosimov Sardor Dilmurodovich	15-17
3	O'ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNI TATBIQ QILISH ORQALI XUFYONA IQTISODIYOTNI YUMSHATISH - Usmonova Odinaxon Lazizbek qizi	18-19
4	ADMINISTRATIVE LEGAL REGIME OF THE EMERGENCY SITUATION - Jalilov Ahmadbek Ikromjon ugli	20-26
5	ЗНАЧЕНИЕ ЭПИДЕМИОЛОГИЧЕСКИХ ПРОЦЕССОВ В ЧРЕЗВЫЧАЙНЫХ СИТУАЦИЯ - Джалилов Ахмадбек Икромжон угли	27-31
6	DAVLATNING IQTISODIY O'SISHIDA INKLYUZIV VA EKSTRAKTIV INSTITUTLARNING O'RNI - Abdullajonov Davronjon Shokirjon o'g'li, Abdullajonova Gulmira Qaxramon qizi	32-35
7	КИЧИК БИЗНЕС ФАОЛИЯТИНИ РАҚАМЛАШТИРИШНИНГ ТАШКИЛИЙ ТИЗИМИ ВА ҲОЗИРГИ ҲОЛАТИ ТАҲЛИЛИ - Рахмонов Нодиржон Рахмонжон ўғли	36-43
8	FUNCTIONAL RELATIONS AND FUNCTIONAL MODELS OF THE PARTICIPANTS OF THE INFORMATION COMMUNICATION MARKET - Butayev Eldorbek Homitjonovich	44-49
9	RAQAMLI IQTISODIYOTDA OZIY-OVQAT XAVFSIZLIGI MUAMMOLARI VA YECHIMLARI - Mulyadinov Farhod Murotovich, Numonov Fayzulla Nurmuhammadjon o'g'li	50-53
2-SHO'BA. TA'LIM VA TARBIYA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNI QO'LLASHNING MUAMMO VA YECHIMLARI		
10	СКВОЗНЫЕ ЦИФРОВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В ОБУЧЕНИИ МАТЕМАТИКЕ - Агафонов Александр Алексеевич	55-58
11	IMPROVING ENGLISH LISTENING COMPREHENSION THROUGH COMPUTER TECHNOLOGIES TO PRIMARY SCHOOL CHILDREN - Abdullayeva Barno Umidullo qizi	59-60
12	WHY STEM LEARNING IS IMPORTANT IN ENGLISH LEARNING - Ahmadjonova Odina Anvarjon qizi	61-64
13	ZAMONAVIY MAKTAB TA'LIM JARAYONINDA SIMSIZ TARMOQLAR TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH - Yokubjonov Sardorbek Sobitjon o'g'li	65-67
14	THE ROLE OF COMPUTER TECHNOLOGY IN STUDENTS' INDEPENDENT WORK - Nosirova Dilnurabonu Nodir qizi, Mahmudova Iroda Ismoilovna	68-72
15	POTENTIAL PROBLEMS WITH PEER RESPONDING IN EFL WRITING CLASSES - Dilyorjon Solidjonov	73-75
16	BUGUNGI KUNDA TA'LIM TIZIMI VA ZAMONAVIY AXBOROT TEXNOLOGIYALARI - Abdullajonov Davronjon Shokirjon o'g'li, Azimova Niginaxon	76-78
17	MAKTABGACHA TA'LIM TIZIMIDA AXBOROT-KOMMUNIKATSIYA TEXNALOGIYALARINING O'RNI - Abdullajonov Davronjon Shokirjon o'g'li, Murodjonova Ibodatxon Dexqonboy qizi	79-82

O'ZBEKISTONDA RAQAMLI IQTISODIYOTNI TATBIQ QILISH ORQALI XUFYONA IQTISODIYOTNI YUMSHATISH

Usmonova Odinaxon Lazizbek qizi

Andijon mashinasozlik instituti(O'zbekiston)

Annotatsiya: Ushbu maqola O'zbekistonda yashirin iqtisodiyot darajasini tahlil qiladi. Raqamlashtirish orqali yashirin iqtisodiyot qismlari bo'lgan yashirin daromad, soliقدan bo'yin tovlash va yashirin bandlik salmog'ini kamaytirish yo'llari muhokama qilinadi.

Kalit so'zlar: Raqamli iqtisodiyot, yashirin iqtisodiyot, Yalpi ichki mahsulot(YaIM), yashirin bandlike

Yashirin iqtisodiyot, hukumatga xabar qilinmagan va shuning uchun soliq yig'uvchilar va tartibga soluvchilarning imkoni bo'lmagan tovarlar yoki xizmatlar bilan bog'liq operatsiyalar. Bu atama noqonuniy faoliyatni yoki talab qilinadigan litsenziyalar va soliqlarni to'lamasdan amalga oshiriladigan odatiy qonuniy faoliyatni anglatishi mumkin. Yashirin iqtisodiyotdagi qonuniy faoliyatga misol qilib, o'z-o'zini ish bilan ta'minlash yoki ayirboshlashdan hisobot etilmagan daromadlarni o'z ichiga oladi. Noqonuniy faoliyatga giyohvand moddalar savdosi, o'g'irlangan tovarlar savdosi, kontrabanda, noqonuniy qimor o'yinlari va firibgarlik kiradi[1]. Raqamli to'lov imkoniyatlarini taqdim etish va tranzaksiyalar uchun shaffof tizim yaratish nafaqat norasmiy biznes shakllarini qonun doirasidan tashqarida ishlashini qiyinlashtiradi, balki, ish beruvchilar o'z xodimlariga to'layotgan oylik to'lovlarini kamaytirib yozish va noto'g'ri hisobot berish yoki yashirishni qiyinlashtiradi. Bu orqali soliقدan bo'yin tovlash darajasini kamaytiradi. Bundan tashqari, raqamli platformalar ish bilan ta'minlash uchun yangi imkoniyatlarni taqdim etishi mumkin, masalan, masofaviy ish o'rinlarini yaratadi. Bu esa aholini rasmiy iqtisodiyotga jalb qilish va yashirin ishchilar sonini kamaytirishga yordam beradi. Umuman olganda, raqamli iqtisodiyot mehnat bozorida shaffoflik va mas'uliyatni oshirishga yordam beradi, bu esa yanada barqaror va adolatli bandlik imkoniyatlariga olib keladi.

Mutaxassislar tahliliga ko'ra, O'zbekiston yashirin iqtisodiyoti yuqori davlatlar qatoriga kiradi. 2020-yilda uning yalpi ichki mahsulotdagi ulushi 48 foizga yaqin yoki 245 trln so'mni tashkil etgan [2](stat.uz). "Jahon Iqtisodiyoti" xususiy tashkilotining ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekistonda yashirin iqtisodiyoti hajm 27,2 foizni tashkil etadi, bu YaIM PPP darajasida taxminan 73 milliard dollarni tashkil etadi[3](worldeconomics.com). BMTning O'zbekistondagi bo'limi bergan ma'lumotlarga ko'ra, bundan ikki yil avval bu ko'rsatkich 40-50 foiz atrofida edi.

15.06.2021 sanasida 373-son bilan qabul qilingan "Raqamli iqtisodiyot va elektron hukumatning rivojlanish holatini reyting baholash tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining qarori qabul qilindi.

Bunga ko‘ra mamlakatimizda “Raqamli O‘zbekiston — 2030” strategiyasiga muvofiq iqtisodiyot tarmoqlari va hududlarini raqamlashtirish, davlat axborot tizimlari va elektron xizmatlarni joriy etish, shuningdek, raqamli texnologiyalardan keng foydalanishni ta’minlash bo‘yicha xalq ta’limi, davlat xizmatlari, sud, moliya va bank tizimida kompleks chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda [4] (lex.uz).

Raqamli iqtisodiyot tizimlarini ishlab chiqish va avtomatik hisob-kitoblarni tashkil etish yordamida, yashirin bandlarning ko‘p qismini kamaytirish mumkin. Barcha ma’lumotlarni bitta yagona tizimga kiritish, pul oqimlarini va tranzaktsiyalarni shaffof holda ko‘rish imkoniyatlarini beradi. Bundan tashqari, raqamli to‘lovlar va hisob-kitoblar ko‘pincha norasmiy yoki noqonuniy faoliyat bilan bog‘liq bo‘lgan naqd pul o‘tkazmalari miqdorini kamaytirishi mumkin. Bundan tashqari, raqamli savodxonlik va inklyuzivlik ko‘proq odamlar va biznesni rasmiy iqtisodiyotga olib kirishga yordam beradi, bu esa oshkoralik va javobgarlikni oshirish imkonini beradi.

Umuman olganda, raqamlashtirish yashirin iqtisodiyotni qisqartirish hamda shaffofroq va samaraliroq iqtisodiyotni rag‘batlantirish uchun kuchli vosita bo‘lishi mumkin.

Xulosa qilib aytganda, O‘zbekistonda yashirin iqtisodiyot salmog‘i qisqarib bormoqda va albatta bunga raqamlashtirishning ham sezilarli hissasi bor. Axborot texnologiyalarining rivojlanib borishi ko‘plab yashirin iqtisodiy faoliyatni ko‘rsatib berish va xato-kamchiliklarni to‘g‘irlash imkonini bermoqda.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Allen Hall (2008), SAGE Publications's Encyclopedia of Business Ethics and Society-London
2. Macroeconomic indicators of Uzbekistan, <https://stat.uz/ru/2-uncategorised/6693-makroekonomicheskie-pokazateli2/>
3. <https://www.worldeconomics.com/National-Statistics/Informal-Economy/Uzbekistan.aspx>
4. <https://lex.uz/docs/-5458249>